

meam, infinita caritate tua voluntatem inflammare, & divina fortitudinis spiritu animum confirmare meum velis; quo mens in legis tuæ germana interpretatione, pulsa opinionum pravitate, veritatem agnoscat; voluntas in boni persecutione, vitio reiecto, semper proficiat; animus in lege tua propugnanda mundi contemptum intrepide sustineat, nulloque modo hominum molimina reformidet. Alterum, ut lectorum meorum mentibus lucis tuæ radios infundere, & in eorum cordibus divini amoris tui flammam accendere digneris. Nisi enim TU, CLEMENTISSIME IESU, hæc præstes, vanum est scriptum meum, sterilis est lectio eorum. Si tua adit gratia, sterilia nostra opera fecunda evadent, & tuis coronabuntur donis. TU es via, veritas, & vita, exemplar, & forma vivendi. Qui in TE vivit, vitam habet, & qui in TE non vivit, mortuus est, quamquam in se vivat. Fac itaque, Domine IESU, ut in TE, dum in hac lacrymarum valle peregrinamur a TE, vivamus, quo TECUM in patria regnaturi æternum simus omnes. Amen.

DECLARATIO,

ET SINCERA PROTESTATIO

F. DANIELIS CONCINÆ

Super aliquibus oppositionibus factis contra Tomos suæ Theologiae Christianæ dogmatico-moralis recens typis editor.

CUM intellexerim magna cum molestia, nonneminem credidisse, & accusasse me, quasi in Christiana mea Theologia detraxerim multis piis, doctis, probatisque Scriptoribus præsertim incliyæ Societatis Iesu, debeo omnino hac declaratione, & iustificatione lectores monere, & certos reddere, me nunquam habuisse in animo ullam vel minimam iniuriam asserere adeo laudatæ Societati Iesu, de qua (ut in testimonio præfationi in festo significavi) semper ea qua patet est reverentia scripsi, & locutus sum: quare si quis verbum in ea reperiret, aut loquendi formulam, aut quilibet aliud quod cum hac mea sententia pugnaret, id omne revoco, atque improbo. Equidem resutavi ut privatus Theologus aliquas opiniones nonnullorum Auctorum tam Societatis, quam aliorum Ordinum Regularium; verumtamen non aliud volui quam ipsas opiniones refellere, non autem infamare Auctores, quorum semper animum, atque intentionem excusavi. Et si quis agnoscat, me eas impugnando errasse, protestationem renovo quam feci in proemio primi, & noni Voluminis, nempe meum qualecumque iudicium alterius sapienti iudicio submissurum. His præmissis venio ad referenda, quoad scio, oppositionum capita.

I.

Primum caput est, me tribuere sine fundamento nonnullis Societatis Scriptoribus qualdam opiniones præter modum laxas: nempe sequentes, Tom. I. pag. 95. 1. edit. Patri Sanchez: *In praxi nunquam, aut rarissima denegandam absolutionem ob doctrinam christianæ ignorantiam, quia rustici ignorantes non habent commode doctorem, nec Confessor potest illos instruere: cum tamen dixerit: Confessor potest illos instruere.* Tomo II. pag. 4. Patri Moyæ, neminem obligari ex necessariis ad suum statum conservandum elemosynam dare pauperibus, etiam si sint in extrema necessitate; cum tamen hæc opinio referatur dumtaxat, non sustineatur a Patre Moyæ. Ita etiam Tomo III. pag. 117. de voto non ludendi Patri La Croix: *Si potissimum redimeat acturam temporis; cum direxit, si voluisti: quæ verbi mutatione doctrinæ a me tamquam huius Auctoris eo loco relatæ sensus mutatur. Error in his tribus opinionibus ortus est, ut quilibet iudicare potest, vel a vitio typographi, aut visus mei debilitate: a malitia voluntatis nullo modo.*

Præterea cum tantum otii mihi non fuerit, ut semper singulos Casuistas consulere, & postquam unum aliquem principem, puta Leandrum, aut Salmanticenses consulere, hos in ceteris citandis sim secutus, hinc ortum est ut perperam, non tamen voluntate, Auctores quorundam opinionum, quæ laxæ sunt, quosdam doctos Societatis Scriptores annumeraverim: nempe Tom. II. pag. 165. Patrem Sanchez, pro opinione quæ dicit, licere duellum ad evitandum periculum vite, honoris, aut fortunæ: Tomo IV. pag. 408. eundem pro opinione, grave non esse peccatum, aspectum membrorum turpium: pag. 444. Elcobarium & Lessium pro parvitate materiæ in ge-

nere luxurie. Has omnes & quascunque alias laxas opiniones, quas quis reperiret in mea Theologia cuicumque Auctori non vere & immerito tributas, ut me nolente accidisset, ita protestor, publiceque declaro me revocare.

Equidem *Tom. III. pag. 390. & 436.* dixi, Patrem Tamburinum docuisse propositionem 15. de Iuramento a Ven. Innocentio XI. damnatam: ita enim ex eius verbis inferri existimavi: nihilominus, si cui nullius ponderis meum videbitur argumentum, hanc quoque revoco assertionem. Habeat etiam pondus, quo dignum est, scriptum in Bibliotheca Angelica repertum, editumque *Tom. 9. pag. 586.* vi cuius ibidem assero, Patrem Suarez probabilem existimasse sententiam de *Confessione inter ab-sentes per epistolam*, damnatam a Clemente VIII. in quo iusta aliorum criticae me subiticio.

I I.

Secundum caput expressiones respicit quibus utor post relatas laxas opiniones, & aliquas notas, quas adiungo, eas appellans exempli causa *fallas, scandali plenas, erronea commenta, monstra, paradoxa immania, anti-evangelica & contra decretum*, ut mihi obicitur XI. Innocentii XI.

Declamations, & Centuræ ad eas dumtaxat opiniones in quas, nisi fallor, cadere existimo, non item ad Auctores referendæ sunt. Quare si quis reperiret in mea Theologia censuram iniuste alicui opinioni tributam, aut invidiam orationem, declamationem, aut expressionem, quæ aliquem offenderet Auctorem catholicum, revocationem habere volo.

Credidi autem, decretum Innocentii XI. comprehendens illas propositiones quæ ad-huc inter Catholicos hinc inde controversantur, intelligi de propositionibus quæ in *Scholis catholicis* libere disputantur; non autem de illis quas hic, vel alius privatus Doctor possit tueri. Quod si alia sit mens Ven. Pontificis, revocatum esse volo quidquid menti summi Pastoris contrarium iudicabitur. Atque hoc spectare posse existimo quod ait Pater La-Croix Lib. I. num. 199. pag. 16. *Si quis tamen sententiam aliquam appellet improbabilem, vel levem, saltem in communiore sensu, non est censura... neque si appellet laxam in communiore sensu.*

I I I.

Tertium caput fundamentum habet in Indicibus verborum. Obicitur mihi, artificiose esse compositos, eo quod Scriptores Societatis solum citantur tamquam auctores opinionum quas reitico, non item earum quas probor; cum tamen pro his in corpore librorum eisdem Scriptores citaverim; e contra locus non est in Indicibus Scriptoris Dominicanis, quos in corpore librorum quandoque citavi tamquam defensores laxarum opinionum.

Ingenue fateor, Indices a me non fuisse confectos: quare nihil mihi vitio dari potest. Video tamen in iis citatos esse summa cum laude Albertum de Albertis, Bellarminum, Cardenam, Columbier, Comitolum, Cornelium a Lapide, Etzaldam, Americum de Bonis, Pallavicinum, Suarez, Terillum, Auctores Societatis: contra vero parum honorifice Candidum, & Lopez Dominicanos. Nolo nihilominus desectus Indicum defendere: quare confiteor & confitendo, Scriptores Societatis, inter quos Sanchez, Lessium, Tamburinum, Vivam &c. pios esse, & doctos, multaque defendere veras opiniones, ut retuli in corpore, & in Indicibus suis locis indicari debebat: in quibus, si cui videtur ullam laxam opinionem alicui Scriptori falso tribui, is sciat, id me delendum esse putare.

IV.

I V.

Quartum caput est, me initio cuiusque tractatus *Elenchum* propositionum præmittere, quas *damnabiles* pronuntio: in quo mihi iudicium Ecclesiæ antevenisse opinor.

Numquam fuit in animo Censoris tribunal erigere; sed solum eum privatus Theologus meo proferre qualescumque iudicium, cum ita vestigiis insisterem gravissimorum Doctorum. Ita Francolinus in opusculo cui titulus, *Francolinus Vindicatus*, cap. secundo conficit elenchum propositionum ex operibus Merbelli, Iuvenii, & Genetii, quas afficit nota *Rigorismi*. Quod si quis hanc methodum improbaret, aut propositiones in numerum illarum quas *damnabiles* appello, immerito adscriptas reperiret, eas revocare, atque expungere paratus sum.

V.

Quintum caput est, me in toto curia, vel opere mea Theologiæ semper magno studio conatum esse ut Scriptores Societatis auctores appaerent damnatarum propositionum.

Puto tamen laudes quas merito tribui Ven. Cardinali Bellarmino, Toletio, Pallavicino &c. me satis defendere. Reieci equidem alienas opiniones quorundam Casuistarum; sed mens non fuit illos doctos, & pios Scriptores, quos valde veneror, quibusque vius sum in sententiis & doctrinis meæ Theologiæ, vituperare; sed, uti Theologi solent, refellere: & si quis demonstrabit me in iis impugnandis falsum esse, libenter errorem meum confitebor.

V I.

Sextum gravissimum caput est, contineri in mea Theologia res quæ probatis Scriptoris gravi sunt iniuriæ. Tria adducunt exempla. Primum est, quod loquens *Tom. II. pag. 139.* de secreta correctione in Evangelio præcepta, subiciam: *Qui contendunt, melius esse eiusque incolumem disciplinam evangelicam consistere, si, neglecto fraternæ correctionis ordine, immediate ad Prælatum denunciandum delictum afferatur, hi profecto Evangelium corrigere, regulasque prescriptores, ac prudentiores prescribere velle videntur*: quasi hac doctrina Regulam Sancti Ignatii, quæ præscribit voluntariam renuntiationem correctionis fraternæ, vellicare voluerim.

Sed tamen huic difficultati ita immediate respondeo: *Hoc mihi difficultatem ingerit, nec ob id tamen improbo, si quid sapientes sanctique viri oppositum staterunt; quin illis, ut ipse divino perfusi lumine, fascis submitto, & utroque pollice subscribo.* Quæ responsione reitico credo fidam accusationem. Ceterum profiteor venerationem quam habeo pro illa sancta Regula, quæ, ut nihil præscribit contra sanctum Evangelium, ita nequit aut in totum, aut ex parte, directe, vel indirecte oppugnari, ut iuste summi Pontifices præceperunt.

Alterum exemplum est in *Tom. II. pag. 104.* ubi defendens, Beneficiatis prohibitum esse iure divino testamentum facere in favorem consanguineorum, mihi que obiciens dispensationes quas interdum a summis Pontificibus obtinent, respondeo cum D. Bernardo: *Plura impertiuntur Pontifices summi aut mendacio decepti, aut importunitate victi.* In quæ responsione parva mihi obicitur erga summos Pontifices reverentia.

Abstulit a me hæc impietas. Hoc responsum attuli, quia, postea quod Beneficiatis iure divino, & non iure tantum ecclesiastico prohibitum sit in favorem consanguineorum

rum testamentum facere, nescivi responſionem meliorem invenire; quam ſi quis parum reverentiæ erga ſummos Pontifices convenire iudicabit, reiſcio atque abominor.

Tertium exemplum eſt *Tom. VIII. pag. 396.* ubi aſſero, quandoque Moniales dotem & vitalitium earum quas recipiunt, exigentes committere peccatum ſimonie. Opponitur mihi hæc doctrina ſacram etiam me condemnare Congregationem, quæ talem concedens facultatem, dotis ſolutionem imponit. Iuſtiſſima eſt praxis ſacræ Congregationis: nam ſupponit Monasterium paupertate laborare: neque ferre omnia onera poſſe: quo titulo, ut præſcribit Concilium Tridentinum, dotis imponit ſolutionem, quam, ſi contrarium evidenter conſtaret, non imponeret. Atque his limitibus intelligitur, quidquid tibi de ſimonia Monialium diſſerui; in quo ſi quis errorem reperiet, revocare ſum paratus.

VII.

In ſeptimo capite obicitur, me retuliſſe quiddam falſo, & maledice contra illuſtram Societatem ſcribere Paſchalis, Vendrochius, Henricus a Sancto Ignatio, & Vincentius Baronius, quorum omnium Scriptorem aliqua opera ſunt damnata.

Certo tamen teſtari poſſum, me nullam ex his Auctoribus exſcripiſſe ſententiam; & ſi quiquam reperiat, eam me revocare ſciat. Illud animadvertere volo, neque Montalium, neque Vendrochium conſcientiæ caſus reſolvere. Henrici a Sancto Ignatio me quædam opiniones oppugnaviſſe; Vincentium Baronium vix ac ne vix quidem legiſſe.

Ceterum ſi quid peccavi, ſi quid convicii, impoſturæ, conrumeliæ, aut cuiuſvis alterius generis iniuriæ calamo meo, ſane præter animum, excidit; ingenuè retracto omnia, deleo, improbo, deteſtor.

F. Daniel Concina Ord. Præd.

I N D E X

C A P I T U M

P R Æ F A T I O N I S.

C A P U T I.

DE librorum moralium multitudine, & Chriſtiana Theologia dignitate. Pag. i.

C A P U T II.

Ex tot Religionibus UNA eſt ſalutis arca: & in tanta opinionum multitudine UNA eſt vera doctrina morum quæ ducit ad vitam. vii.

C A P U T III.

De ſilo ſcribenda THEOLOGIE CHRISTIANÆ. xx.

C A P U T IV.

Quædam ſili genus in morum Theologia conſcribenda adhibendum, pacatum ne & placidum, an acre & vehemens? xxij.

C A P U T V.

In Theologia Chriſtiana ſcribenda Prophetarum, & Apoſtolorum ſtilus imitandus. Nuncquam Deus Prophetas, & Apoſtolos redarguit, quod aſpero & ſevero, ſed quod blando & dulci ſilo legem ſuam interpretati ſint, ne popularum plauſum, & oblationes perderent. Veri Prophetæ aſpera, & apud prophetas dulcia poliſcentur. xxvij.

C A P U T VI.

Sancti Eccleſiæ Patres, & poſſimum S. Thomas, ſili adhibendi in Theologia Chriſtiana explicanda, & propugnanda veras notions exhibent. xxxi.

C A P U T VII.

Poſtremæ ætatis Sanctorum, piorumque Doctorem, Thomæ de Villanova, Bartholomæi de Martyribus, S. Caroli Borromæi, Baronii, Elizalde, Camargo, Alberti de Albertis exemplis confirmatur argumentum propoſitum.

C A P U T VIII.

Poſſimum ætate noſtra ſili validi & vehemens uſus neceſſarius. INNOCENTII XI. decreti, quo interdicuntur cenſura, & nota in eas propoſitiones quæ inter Catholicos diſputantur, germanus ſenſus. Quid æqui rerum arbitri in librorum lectione ſervare debeant. xl.
CA.

C A P U T IX.

Vindicta sibi gravis, & validi adversus corruptas opiniones a P. Alberto de Albertis adornate. Mollioris Ethicæ patroni, non doctrinam sibi adversam, sed stilum damnatæ incusare solent. xlvij.

C A P U T X.

PARADOXA, quæ adversarii opponunt, labefaciuntur. l.

C A P U T XI.

Sinceritate summa exscribende sunt Auctorum sententiæ, libro, & pagina, unde decerpse sunt, indicatis. P. Francisci ZECH hæc in re lapsus opportuna digressione emendavit. lviij.

C A P U T XII.

AUCTORIS MONITA AD LECTORES, quibus potissimum sanctarum Scripturarum studium inculcatur, & quorundam Casuistarum lectio dissuadetur. lxiv.

C A P U T XIII.

TESTIMONIUM AUCTORIS PRO INCLITA SOCIETATE IESU. lxxj.

C A P U T XIV.

ALLOQUIUM AD CHRISTUM IESUM, QUI EST VIA, VERITAS, ET VITÆ, EXEMPLAR, & FORMA VIVENDI. lxxvij.

C A P U T XV.

Declaratio, & sincera protestatio F. Danielis Concina super aliquibus oppositionibus factis contra Tomos suæ Theologiæ Christianæ dogmatico-moralis recens typis editos. lxxxvi.

I N D E X

Librorum, dissertationum, capitum, paragraphorum, & questionum, quæ in hoc Tomo continentur.

PROLEGOMENON I.

IN DECALOGUM.

De Atheismo, & Polytheismo.

PRÆLOQUIUM.

Pag. 1.

C A P U T I.

De Atheismo. Varia Atheorum genera. Ferventius aliqui veri Athei, valde incertum. Sententia negans verior. 2.

C A P U T II.

De Polytheismo. Polytheismi notio, eiusdemque origo, & diversa genera. 3.

C A P U T III.

De Polytheismo Iudaicorum. Varia Idololatricæ Iudaicæ genera. Quid in deserto adoraverint Iudæi. 6.

C A P U T IV.

Rationes proponuntur, quæ Deum esse ostendunt. 8.

C A P U T V.

Alio dilemmate arguntur Athei, & Deiste. 11.

C A P U T VI.

Rationes populares omnium mentibus accommodata proponuntur, quæ Deum esse evincunt. 12.

C A P U T VII.

Scripturæ sacræ, & Patrum sententiis eadem veritas illustratur. 15.

C A P U T VIII.

Demonstratur unum esse Deum consensione tum ipsorum Gentium, tum Patrum, & ratione. 17.

C A P U T IX.

Causa cur scelerati in Atheismum prolabantur. Hæc confirmant Religionis veritatem. 19.

C A P U T X.

Quædam Paganorum obiectiones solvuntur. 21.

C A P U T XI.

Confessaria, in quibus Dei notiones, & quæ viam ad illius cognitionem sermunt, indicantur. 23.

PROLEGOMENON II.

in quo

Errores adversus Decalogum recensentur. Eiusdem generalis quædam notitia præmittitur.

C A P U T I.

Lutherus negat Decalogum pertinere ad Christianos. Iansenius negat omnia Dei præcepta esse possibilia, gratiamque qua possibilia fiunt. 25.

C A P U T II.

Notio Decalogi, eiusque distributio. 27.

C A P U T III.

Quomodo principia generalia iuris naturalis, ut bonum est faciendum, malumque declinandum &c. item præcepta dilectionis Dei, & proximi, fidei, spei, & caritatis, aliæque iuris naturalis mandata in Decalogo continentur. 28.

C A P U T IV.

Primum Decalogi præceptum duplex: ad præmans, & negans. Momenta quæ ad colendum

dam Deum inducere debent, recenseantur.
Cur impii neque confiteantur Deum, neque
amare conentur, rursus indicatur. 31.

CAPUT V.

Præceptorum Decalogi obligatio gravis est.
Dispensationi obnoxia minime sunt præcepta
isthæc. 32.

LIBER PRIMUS.

IN DECALOGUM.

DISSERTATIO I.

De Fide.

CAPUT I.

Recenseantur propositiones damnata ab Ecclē-
sia in materia fidei quæ mores regit. 37.

CAPUT II.

Propositiones quorundam Casuistarum quæ ni-
miam laxæ videntur. 39.

CAPUT III.

Multiplex fidei acceptio: eiusdem vera ratio,
diversa, atque obiectum, conditionesque il-
lus comitantes. 40.

CAPUT IV.

Fides ad salutem necessaria non est peculiaris
certaque fiducia, quæ quis credit sibi esse
venisita peccata, vel se ad æternam beati-
tudinem esse prædestinatum. 41.

CAPUT V.

Quæ fidei theologica credenda ab Ecclēsia pro-
ponuntur, evidenter credibilia sunt. 44.

CAPUT VI.

Inter religiones quæ Christi Evangelium pro-
fiterentur, sola catholica Romana Pontifici
obediens evidenter credibilis apparet. 48.

CAPUT VII.

Pia voluntatis affectio fidem procedere debet.
Fidei ad salutem necessitas explicatur. 56.

CAPUT VIII.

De obiecto materiali fidei, seu de articulis
quorum fides necessaria est necessitate me-
dii. 58.

Quæst. I. An post sufficientem Evangelii præ-
dicationem per accidens contingere possit quod
aliquis Christi fide tantum implicite infi-
scatur? 62.

Quæst. II. An homini ignorantis mysteria In-
carnationis, & Trinitatis neganda sit ab-
solutio sacramentalis? 64.

CAPUT IX.

De symboli, seu fidei articulis. 65.

CAPUT X.

De fidei christiana præceptis. 69.

§. I.

Christiana fidei capita quæ adulti omnes scire
necessitate præcepti asringuntur. ibid.

Quæst. I. Quid credere tenentur fideles adulti
vi illorum articulorum qui ad Divinitatem
pertinent, quantum ad substantiam? ibid.

Quæst. II. An necesse sit explicite credere,
Spiritum sanctum a Patre, Filioque proce-
dere? 70.

Quæst. III. Quid scire fideles debeant de ar-
ticulis qui ad Christi attinent humanitatem,
ut dicantur eos scire quantum ad substan-
tiam? ibid.

Quæst. IV. Utrum fideles teneantur vi præ-
cepti credere explicite Deiparam perpetuo
mansisse virginem? ibid.

Quæst. V. Tenentur ne fideles credere Chris-
tum passum esse sub Pontio Pilato? ibid.

Quæst. VI. Asringuntur ne fideles explicite
credere Christum descendisse ad inferos, &
Sanctorum communionem? ibid.

Quæst. VII. Tenentur ne fideles credere expli-
cite necessitate præcepti mysteria Circumci-
sionis, Præsentationis in templo, Adventus
Spiritus sancti, aliarumque festivitatum quæ
solemni ritu in Ecclēsia celebrantur? ibid.

§. II.

Summa eorum quæ credere fideles debent, ut
divinam spem concipiant, honeste vivant,
& salutem æternam consequantur. 71.

Quæst. VIII. Fieri ne possit ut homo rudis
salvetur, quamquam nihil speciatim cre-
dat. 72.

dat, dummodo generatim, & implicite cre-
dat quidquid credit sancta mater Ecclēsia?
ibid.

Quæst. IX. An si quis adeo obtusus, & hebe-
ti ingenio sit, ut symboli articulos percipere
neque quantum ad substantiam valeat, im-
munis a culpa sit, & præcepto fidei satis-
faciat, si aliquos clariore, quos assequitur,
explicite creat, ceteros vero implicite, cre-
dens quidquid Ecclēsia proponit? 72.

Quæst. X. Utrum Christianorum quispiam proba-
bitur, seu, ut dicitur, invincibili ignorantia
omnium articulorum fidei teneri possit?
ibid.

Quæst. XI. An satisfaciant fidei præcepto fi-
deles qui symbolum, decem Decalogi præcep-
ta, orationem, dominicam, & angelicam
latine tantum dicunt, dum suat lingue la-
tine ignari? ibid.

Quæst. XII. Utrum sub mortali fideles adul-
ti scire, vel addicere teneantur septem sa-
cramenta? 73.

Quæst. XIII. An omnes fideles eadem myste-
riorum fidei notitia instructi sint oporteat? ib.
Quæst. XIV. Divinum ne, an ecclesiasticum
sit præceptum quo urgentur fideles ad res fi-
dei sciendas? 74.

§. III.

Nonnullæ regulæ quas in præxi præ oculis ha-
bere Confessarii debent in hac materia. 75.

CAPUT XI.

De præcepto fidei internæ. Quenam sufficiens
fidei propositio dicatur, ut præceptum obli-
get? Explicatur requisita necessaria ad suf-
ficientem propositionem. 77.

Quæst. I. Quenam sint requisita ad prudentem
assensum, qui exhibetur propter huma-
nam auctoritatem? 78.

Quæst. II. Omnia requisita ad prudentem as-
sensum repeririuntur ne in assensu fidei ca-
tholica? ibid.

Quæst. III. Quandonam sufficienter proposita
pæris dicenda sit catholica fides? ibid.

Quæst. IV. Quandonam infidelibus sufficien-
ter proposita dicenda sit catholica fides? 79.

Quæst. V. Tenentur ne infidelis suam sciam,
quam probabilem indicat, abjurare, & re-
ligionem catholicam, quam probabiliorē cen-
set, amplecti? ibid.

Quæst. VI. Tenentur ne pueri inter Catholicos
enutriti actum interiorum fidei dicere, cum
primum illis rationis lumen affulget? 81.

Quæst. VII. Quandonam adultus hoc præ-
ceptum per se obliget ad elicandos fidei ar-
tus? 82.

Quæst. VIII. Utrum semel in anno per se
teneantur exercere aliquem actum fidei? ib.
Quæst. IX. An hoc præceptum obliget per se
in articulo mortis, & quando iuret gravis
tentatio contra fidem? 83.

Quæst. X. Quandonam per accidens fidei præ-
ceptum obliget? 84.

CAPUT XII.

De præcepto adfirmante divini fidei exterioris
confitendo. 85.

Quæst. I. Quandonam præceptum divinum con-
fitemens exterioris catholicae fidei obliget? ib.
Quæst. II. Hæc externa confessio fidei est ne
actus virtutis fidei? ibid.

Quæst. III. Qui interrogatur de fide catholi-
ca, peccat ne, si iuceat? 86.

Quæst. IV. Fidelis rogatus a persona privata
de sua fide in odium eiusdem fidei, teneatur
ne respondere? 87.

Quæst. V. Fidelis asringitur ne respondere
superiori catholico de fide interroganti? ib.
Quæst. VI. Catholicus videns sacras imagines
conteri, Crucifixam contumeliosè affici, tenetur
ne fidem suam prodere, sacrasque ima-
gines a contemptoribus vindicare? ibid.

Quæst. VII. Licetum ne aliquando sit tyran-
num fugere, ut coactio ad confitendam fi-
dem vitetur? ibid.

Quæst. VIII. Episcopi, Parochi, alique Pa-
stores curam habentes animarum, tenentur
ne cum vita propria periculo omnibus sibi con-
creditis assistere, & ante tyrannum, si opus
fuerit, se sistere? 88.

CAPUT XIII.

De præcepto adfirmativo ecclesiasticae fidei
exterioris confitendo, & de iis qui huc præ-
cepto obnoxii sunt. 89.

Quæst. I. Tenentur ne omnes curam anima-
rum habentes fidei professionem palam ado-
re? ibid.

Quæst. II. Præfate constitutiones obligant ne
solum mortali? ibid.

Quæst. III. Beneficiariis curam animarum ha-
bentes tenentur ne intra bimestre a die pa-
pæ possessionis, fidei professionem emittere
in manibus Episcopi, aut eius Vicarii, vel
Officialis? ibid.

Quæst. IV. Beneficarii, vel Canonici, qui
infra bimestre a die possessionis pacificam pro-
fessionem non ediderunt propria culpa, sa-
ctissimi ne fructus suos, ita ut non teneantur
ante

ante iudicis sententiam in conscientia restituere eisdem fractus? 90.
 Quart. V. Patriarche, Archiepiscopi, Primates, Episcopi sunt ne legi presate obnoxii? 91.
 Quæst. VI. Prelati regulares tenentur ne ad hanc fidei professionem? ibid.
 Quæst. VII. Doctores, Lectores, & cuiusque liberalis artis professores, qui in publicis gymnasiis docent, astringuntur ne fidei professionem emittere? ibid.
 Quæst. VIII. Fieri ne per procuratorem eiusmodi fidei professio valet? 92.
CAPUT XIV.
 De precepto fidei negativo, & de eiusdem transgressionibus. 93.
 Quæst. I. Negaret ne fidem qui negaret se esse Christianum, aut Papistam? 94.
 Quæst. II. Negaret ne fidem qui rogatus Turca ne sit, an Lutheranus, adfirmaret? ib.
 Quæst. III. Peccaret ne contra fidem qui negaret se esse Clericum, Sacerdotem, Religiosum? ibid.
 Quæst. IV. Licetum ne est vitanda mortis causa adolere thus idolo, genuflectere, atque similia religionis signa exhibere, dummodo illibata in corde fides seruetur? ibid.
 Quæst. V. Est ne licitum falsa religionis ceremonias usurpare, non quia tales, sed ob finem honestum, puta circumcisionem potententia causa? 95.
 Quæst. VI. Licetum ne est Catholico vestibus, signisque propriis infidelium, suam fidem occultare? 97.
 Quæst. VII. Licetum ne est propriam occultare fidem infidelium vestibus per se instituta ad falsam sectæ professionem? ibid.
 Quæst. VIII. Licetum ne est iis uti vestibus que instituta sunt ad securandos unius sectæ homines ab alia, ut sunt apud Turcas tobacis alba, apud Iudeos pilei flavi, vel rubri? 96.
 Quæst. IX. Licet ne ingredi infidelium, Iudeorum, & hereticorum templa Catholici videntur? 98.
 Quæst. X. Quid, si Princeps hereticus preciperet ut Catholici suæ ditioni subiecti hereticorum templa frequentarent religionis causa? ibid.
 Quæst. XI. Extrema urgente necessitate licitum ne est hereticorum templa adire ad suscipiendum baptismum, aut penitentiam sacramentum, ministris catholicis deficientibus? 99.

Quæst. XII. Licetum ne est comedere cibos idolis consecratos? ibid.
 Quæst. XIII. Catholici per regiones hereticorum peragrantes possunt ne diebus veteribus carnes manducare, ut evitent vitæ, aut alterius gravis damni periculum? 100.
 Quæst. XIV. Negantur ne fidem Christianam tertii sæculi, qui libellatici dicebantur? ib.

CAPUT XV.

De precepto constituenda doctrina qua mores regit, & appetitiones moderatur. Graviter peccant non modo ii qui fidei mysteria, verum etiam ii qui morum præcepta publicorum Catholicis fatari erubescunt. 101.

DISSERTATIO II.

De infidelitate, eiusque variis speciebus.

CAPUT I.

Varia infidelitatis acceptio. Tres sunt eiusdem species, paganismus, iudaismus, & heresis.

CAPUT II.

Quid iuris Ecclesia, & Principes christiani habeant circa tolerandos suis in ditionibus paganos, Iudeos, & hereticos? 104.

CAPUT III.

De Ecclesia, ac Principum christianorum potestate in infideles sibi non subditos. 106.
 Quæst. I. Possit ne Ecclesia aut seipsum impediare, aut Principum christianorum opem infideles sibi temporaliter non subditos ad fidem suscipiendam cogere? ibid.
 Quæst. II. Potest ne Ecclesia infideles non subditos cogere ad audiendam fidem, seu Evangelium? ibid.
 Quæst. III. Potest ne Ecclesia infideles subditos ad audiendum Evangelium cogere? ib.
 Quæst. IV. Potest ne Ecclesia iure illos compellere infideles, sive subditos, sive non subditos, qui evangelica fidei predicationem impediunt? 107.
 Quæst. V. Licetum ne Ecclesia est Predicatorum suos mittere militibus, armisque stipatos? ibid.
 Quæst. VI. Potest ne Ecclesia infideles Principes sibi non subditos privare dominio, & iurisdictione in vassallos, servosque christianos? 108.
 Quæst.

Quæst. VII. Infideles acquirere ne valent novam iurisdictionem in Catholicos? ibid.
 Quæst. VIII. Infideles christianis Principibus subditi possunt ne habere servos, ancillaque christianas? ibid.
 Quæst. IX. Potest ne Ecclesia infideles privare dominio quo possuntur in Christianos? ibid.
 Quæst. X. Habet ne Ecclesia potestatem indirectam in Principes infideles? ibid.
 Quæst. XI. Valet ne Ecclesia cogere infideles non subditos, ut errores turri natura infestos deponant, bellumque eisdem indicere, si vanum? 109.
 Quæst. XII. Principes christiani valent ne Turcas armis impetere, peculiaribus caussis sublati, ob hoc solum quod hostes iurati sint Christianorum? 110.

CAPUT IV.

De communicatione fidelium cum infidelibus. 111.
 Quæst. I. Licetum ne Christianis est vendere infidelibus ea que eorum sacrificiis, & vanis religionis ritibus inferuntur? ib.
 Quæst. II. Licet ne admittere infideles ad sacramentorum participationem? ibid.
 Quæst. III. Quot sunt casus in quibus Ecclesie decreto vitata Christianis est communicatio cum infidelibus? ibid.

CAPUT V.

De heresi, & apostasia a fide. 113.
 Quæst. I. In quo sita sit pertinacia ad heresim necessaria? ibid.
 Quæst. II. Utrum propositio fidei catholice contraria ab ignorante prolata, heretica dicenda sit, quamvis qui illam profert, hereticus non habeatur? 114.
 Quæst. III. Quid de eo sentiendum est qui exterius tantum fidem negat? ibid.
 Quæst. IV. Utrum dubius in fide hereticus habendus sit? ibid.
 Quæst. V. Sit ne hereticus qui privata revelatione divina dissentit, aut qui propositionem theologiam proximè ex propositione de fide deductam negat? ibid.
 Quæst. VI. Est ne peritima, & hereticus qui Episcopo proponenti res fidei non assensit, existimans se Ecclesie non contradicere? ib.
 Quæst. VII. Est ne formaliter hereticus catechumenus qui aliquos fidei articulos negaret? 119.
 Quæst. VIII. Quid sit apostasia, & an specie differat ab heresi? 120.
 Conc. Theol. Tom. I.

Quæst. IX. Princeps propter apostasiam a fide amittit ne dominium in subditos? ibid.

CAPUT VI.

Quotuplex sit heresis, & quæ pars. 121.

CAPUT VII.

De iis qui excommunicationi in hereticos late obnoxii sunt. 123.
 Quæst. I. Hereticus internus simulque externus, occultus tamen, subiacet ne excommunicationi in hereticos late? 124.
 Quæst. II. Quenam verba & signa requiruntur, ut heresis exterius manifestata dicatur? ib.
 Quæst. III. Verba æquivoca sunt ne apta ita manifestare heresim internam, ut hereticus exterius evadat, & excommunicationem incurrat qui istiusmodi verbis suam patefacere heresim? ibid.
 Quæst. IV. Qui consulens virum doctum, aut in sacramentali confessione suam internam heresim patefacit, incidit ne in heresim exteriam? 125.
 Quæst. V. Eset ne hereticus externus qui heresim mente sola conceptam in somniis illam proderet, si experientia precedente didicisset illam se manifestaturum, nullamque adhibuit diligentiam ad illam occultandam? ibid.

CAPUT VIII.

De excommunicatione lata in credentes, fautores, receptatores, & defensores hereticorum, deque communicatione cum infidelibus. 126.
 Quæst. I. Qui dicantur hereticis credentes? ib.
 Quæst. II. Qui sint hereticorum fautores? ib.
 Quæst. III. Qui dicantur hereticorum receptatores, & defensores? 127.

CAPUT IX.

Quinam Catholicorum cum infidelibus, & hereticis licite disputare de rebus divinis fidei valeant? 128.
 Quæst. I. Veritum ne laici est publicam cum hereticis disputationem habere? ibid.
 Quæst. II. Laudatum decretum veniat ne licitum doctis, tum indoctis disputationem cum hereticis? ibid.
 Quæst. III. Nomine laicorum intelliguntur ne Religiosi, qui laici, converti, donati, aliique vocibus appellari solent? 130.
 Quæst. IV. Quibus Clericis licitum est de rebus fidei publice, aut privatim disputare? ibid.

CAPUT X.

De libris hæreticorum prohibitis in Bulla Cœne. ibid.

Quæst. I. Qui legit concionem hæreticæ orationem, epistolam, brevemque disputationem hæreses continentem, incurrit ne excommunicationem? 131.

Quæst. II. Datur ne materia parvitas que legentem hæreticorum libros ad excommunicationem exercit? 132.

Quæst. III. Incurrit ne excommunicationem qui legit librum hæreticæ qui nec de religione tractat, nec hæresim continet? ibid.

Quæst. IV. Quæ ignorantia excusat legentes hæreticorum libros? ibid.

Quæst. V. Incurrit ne excommunicationem qui alium legentem audit? ibid.

Quæst. VI. Contingere ne potest ut quis libros hæreticorum legere licite valeat absque expressa licentia? 133.

Quæst. VII. Qui licentiam habet a summo Pontifice, seu Congregatione S. Officii legendi libros hæreticorum, peccant ne, si absque necessitate illos legant? ibid.

Quæst. VIII. Quid dicendum de illis qui libros retinent hæreticorum? ibid.

Quæst. IX. Quid de impressoribus dicendum? ib.

Quæst. X. Hæc Bulla Cœne est ne ubique recepta? ibid.

Quæst. XI. Præter prohibitionem latam in Bulla Cœne est ne alia lex adversus libros hæreticorum, aliorumque Scriptorum lata? ib.

Quæst. XII. Qui libri prohibiti sunt in Indice Tridentino, seu Romano, & sub qua pena? 134.

Quæst. XIII. Sunt ne alia librorum prohibitorum genera? ibid.

Quæst. XIV. Libri Catholicorum prohibiti in uno, sunt ne in alio odiositate vestri? ibid.

CAPUT XI.

De librorum impressione, de superiorum licentia, de eorundem librorum Censuris. 135.

Quæst. I. Regulares qui libros quosvis typis edunt cum approbatione Ordinarii, seu Inquisitoris iuxta morem patriæ in qua libri eduntur, subiecti ne sunt penæ à Tridentino, seu à Regula Indicis latæ, si Prælatorum suorum Ordinum approbationem impetare omittant? 136.

Quæst. II. Quid hæc de re constitutiones Ordi. Præd. decernunt? ibid.

Quæst. III. Constitutiones Regularium quas penas insipient librorum editoribus, omiſſa Ordinis approbatione? 137.

Quæst. IV. Peccaret ne Regularis qui scripta sua seculari traderet imprimenda cum licentia Ordinarii sub eiusdem secularis proprio veroque nomine? ibid.

Quæst. V. Peccaret ne qui approbato, & subscripto manuscripto aliqua adiret? 138.

Quæst. VI. Censura quam insipient Tridentinum, & Regula Indicis, est ne reservata alicui? ibid.

Quæst. VII. Quo devincuntur onere Superiores in facultatis concessione pro libris edendis? ibid.

Quæst. VIII. Quid si Regularis, petita licentia a suo Superiore, & ob iniustam causam non obtenta, librum ederet? ibid.

Quæst. IX. Quanam esse debent Censuram prærogative? 139.

CAPUT XII.

Structa est persuasio tum Politicorum asserentium quemquam in sua religione, tum hæreticorum docentium omnes in propria secta christiana, à nemode credant articulos fundamentales Evangelii, salvari posse. ibid.

CAPUT XIII.

Extra Catholicæ-Romanae Ecclesiam nulla datur salus. Læta Casuffiarum Eusebium, Gavarnielis, La-Croix, Sporer, & aliorum opinio rejicitur. 142.

CAPUT XIV.

Confæctaria, que suadent virtutis fidei exercitium, illudque dirigunt. 152.

DISSERTATIO III.

De spe virtute theologica.

PRÆLOQUIUM. 154.

CAPUT I.

Recensentur propositiones ab Ecclesia proscripæ, que spem theologiam inspetebant. 155.

CAPUT II.

Spei notio, obiectum, subiectum, præceptum, & tempus quo urget obligatio. 158.

Quæst. I. Quodnam sit obiectum spei? 159.

Quæst. II. Est ne spes virtus a caritate distincta? ibid.

Quæst.

CAPUT II.

Inventarium propositionum que nimium laxæ videntur, quasque nonnulli recentes Casuiste docuerunt. 172.

CAPUT III.

Caritatis theologice notio, & obiectum. 177.

Quæst. I. Quodnam sit obiectum caritatis theologice? 178.

Quæst. II. Quodnam sit caritatis obiectum formale? ibid.

CAPUT IV.

Prærogative caritatis theologice. ibid.

CAPUT V.

De præcepto caritatis. Recentiorum opiniones. Vera sententia exponitur. 180.

CAPUT VI.

Qualitas amoris quem præceptum imponit. Distinctio amoris appetitivi, & intensivi a recentioribus Theologis in sensu minus recto acceptis. Amor necessarius ad implendum præceptum, non solum appetitivus, sed & intensivus sit, necessum est. 185.

Quæst. I. Præceptum diligendi Deum iubet ne amorem supernaturalem, an naturalem? 186.

Quæst. II. Diligendus ne Deus vi præcepti super omnia non solum appetitivæ, sed etiam intensivæ? ibid.

Quæst. III. An peccatum sit patrem, & matrem diligere plusquam Deum? 187.

Quæst. IV. Peccat ne mortaliter contra hoc præceptum qui deliberate desiderat in hoc mundo vitam perpetuo degere? 191.

CAPUT VII.

Tempora quibus divinum mandatum Dei diligendi obligationem imponit, designantur. Potissimum in primo rationalis vite momento hoc urget mandatum. 192.

Quæst. I. Obligat ne præceptum istud per se aliquo determinato tempore? ibid.

Quæst. II. Satis ne est semel in vita actum amoris Dei elicere? ibid.

Quæst. III. Præceptum caritatis obligat ne per se semel tantum singularis quinquagennii? ibid.

Quæst. III. Est ne in beatis, damnatis, & hæreticis spes christiana? ibid.

Quæst. IV. Est ne in solis Catholicis, & animabus purgatorii spes theologica? 160.

Quæst. V. In qua hominis facultate habitus spei residet? ibid.

Quæst. VI. Datur ne spei præceptum? ibid.

Quæst. VII. Quo tempore urget huius mandati observatio? ibid.

Quæst. VIII. Obligat ne per se hoc præceptum, quoties gravis tentatio animum pulsat contra spem? 161.

Quæst. IX. Quodnam discrimen est inter obligationem per se, & per accidens? ibid.

Quæst. X. Quam certitudinem secum affert spes theologica? ibid.

CAPUT III.

De dono timoris. 162.

Quæst. I. Timor mundanus prodit ne honestatem quampiam? ibid.

Quæst. II. Honestus ne est timor servilis? 163.

Quæst. III. Quoniam timor donum est Spiritus sancti? 164.

Quæst. IV. Datur ne timoris præceptum? 165.

Quæst. V. Præceptum istud est ne peculiare, & quo tempore obligat? ibid.

CAPUT IV.

De vitis spei oppositis, nempe desperatione, & presumptione. ibid.

Quæst. I. Est ne semper hæresis coniuncta desperationi? ibid.

Quæst. II. Licite ne desperaret ille cui facta de propria damnatione esset revelatio? 166.

CAPUT V.

Confæctaria, qua spei, ac timoris exercitium suadent, & praxim dirigunt. 167.

DISSERTATIO IV.

De caritate.

PRÆLOQUIUM. 170.

CAPUT I.

Census propositionum que præceptum caritatis theologice labefactam, quasque Pontifices summi prescripserunt. ibid.

INDEX
Quaest. IV. Obligat ne per se hoc preceptum diligendi Deum in primo instanti usus rationis? 193.

CAPUT VIII.

Quam aspera, & rigida sit recentiorum sententia. Legis evangelice mandata difficilia in se, caritatis amore surva sunt. Alia tempora frequentioris obligationis designantur. 201.

CAPUT IX.

Frequentandorum actuum divinae caritatis debitum. Tempora quibus potissimum preceptum urget ad istorum actuum exercitium. 204.
Quaest. I. Frequenter ne ad actus amoris Dei obligat mandatum divinum caritatis? ib.
Quaest. II. In quo sita est frequentia ista actus amoris erga Deum repetendi? 206.
Quaest. III. Satisfacit ne huic precepto qui semel in anno Deum diligit? 207.
Quaest. IV. Singulis ne diebus festis urget hoc amoris mandatum? ibid.

CAPUT X.

Quomodo Catholici sive iusti, sive peccatores implent, velantque caritatis preceptum. 209.

§. I.

Omnia iustorum opera sunt aut meritoria, aut demeritoria. ibid.

§. II.

Iustus lapsus in peccatum mortale, illico ne caritatis actum elidere, & se in Deum convertere astringitur? 213.

CAPUT XI.

Caritas forma est ceterarum virtutum. Nullius virtutis actus meritorius est vitæ aeternae oblique caritatis influxu. 221.

Quaest. I. Aliae virtutes distincte a caritate mereri ne vitam aeternam valent sine influxu caritatis? 222.

Quaest. II. Actibus aliarum virtutum imperitatis a caritate respondet ne merito peculiariter distinctum a merito ipsius caritatis? 224.

CAPUT XII.

Precepto caritatis astringimur omnia opera nostra in Deum dirigere. Quomodo hoc mandatum affirmans sit, & negans. ibid.

CAPUT XIII.

Sunt ne omnia opera quae absque caritate, aut gratia fiunt, peccata? Infidelium morales virtutes discutuntur. 226.

§. I.

Examinatur propositio damnata ab Innocentio XI. Comedere & bibere utque ad satietatem ob solam voluptatem non est peccatum, modo non oblit valitudini: quia licite potest appetitus naturalis suis actibus frui. 227.

§. II.

Sunt ne omnia infidelium opera peccata proprie dicta? 230.

§. III.

Sine gratia sanctificante potest homo aliquod opus morale ordinis non tantum naturalis, sed etiam supernaturalis, virtute gratiae actualis perficere. 232.

§. IV.

Sine gratia actuali speciali potest homo in statu hoc naturae lapsae aliquod bonum opus morale ordinis naturalis peragere. 233.

§. V.

Quae sit hac de re D. Thoma mens. Illius verba doctrina a vanis commentis asseritur. 235.

§. VI.

Rationum momenti evincitur, hominem in statu naturae lapsae viribus pollere quibus sine speciali gratia valeat bonum aliquod morale ordinis naturalis efficere. 241.

§. VII.

Scripturarum auctoritates quae obici solent, explicantur. 242.

§. VIII.

INDEX

§. VIII.

Testimonia quae ex D. Augustino, vel ex ratione obiciuntur, in verosensu exposita. 243.

CAPUT XIV.

Confœdaria, quae dulces caritatis exercitium suadent: & regula praxi. 247.

DISSERTATIO V.

De caritate proximi.

CAPUT I.

Recesentur propositiones damnatae contra caritatem proximi. 252.

CAPUT II.

Recesentur propositiones laxiores adversus caritatem proximi quas nonnulli Doctores docuerunt. 253.

CAPUT III.

Precepto divino iubemur proximum actu interno diligere. 254.

Quaest. I. Preceptum istud obligat ne ut peculiaribus actibus internis proximum diligamus? 255.

Quaest. II. Actus quo diligere iubemur proximum, debet ne esse distinctus ab actu amoris quo Deum diligimus? 256.

Quaest. III. Obligat ne per se hoc preceptum ad proximi dilectionem? ibid.

Quaest. IV. Preceptum istud quo iubemur per se proximum in communi amore interno & formaliter persequi, frequenter ne obligat? 257.

Quaest. V. Quoties preceptum istud obligat per accidens? ibid.

Quaest. VI. Quid significat preceptum urgere ad proximi dilectionem in particulari quantum ad promptitudinem animi? 258.

Quaest. VII. Utrum teneatur elicere actum dilectionis erga proximum, quoties vi precepti astringimur elemosinam illi imperitare, vel errantem corrigere? ibid.

CAPUT IV.

Quomodo diligere proximum debemus sicut

nosmetipsos. Regula servanda in dilectione proximi. ibid.

CAPUT V.

Ordo in caritate servandus. Varia quaestiones solvantur? 262.

Quaest. I. An quisque seipsum magis quam proximum diligere debeat? 265.

Quaest. II. Tenetur ne homo propriam vitam corporalem magis diligere quam vitam corporalem proximi? ibid.

Quaest. III. Licetum ne est propriam vitam periculo proximo mortis exponere pro vita privata proximi qui ad promovendum Dei gloriam aptior sit? ibid.

Quaest. IV. Duobus in extrema necessitate constitutis, potest ne alter alteri panem cadere, aut equum, ut fugiat mortem, quam ipse pedes evadere nequit; aut tabulam occupatam, ut se naufragio liberet? 266.

Quaest. V. Iustus damnatus ut fame pereat, potest ne respicere cibum sibi clam oblatum? ibid.

Quaest. VI. Licetum ne est pro amici honore, fama, bonisque vitam mortis periculo exponere? ibid.

Quaest. VII. Tenemur ne cum vitæ, bonorumque temporalium iactura succurrere extremae necessitati spirituali proximi? 267.

Quaest. VIII. Tenetur ne tui defensionem negligere, ne invidiosum occidas gravis culpe reum? ibid.

Quaest. IX. Obstetrices quae invalide plures pueros baptizaverunt, tenentur ne cum mortis periculo illorum saluti providere? ibid.

Quaest. X. Mater gravida ad partum omnino impotens, tenetur ne sectionem ventris pati, ut clausus in ventre puer baptizetur? 268.

Quaest. XI. Si spiritualis proximi necessitas gravis tantum fuerit, astringitur ne cum vitæ periculo eadem succurrere? ibid.

Quaest. XII. Ut salvi spirituali proximum consulat, potes ne te probabili periculo peccandi exponere? 269.

Quaest. XIII. Licetum ne est velle privationem gratiae, seu caritatis sive in perpetuum, sive ad tempus ob alterum salutem? ibid.

Quaest. XIV. Licet ne velle carere beatitudine in perpetuum, aut ad tempus ob proximum salutem aeternam? 270.

Quaest. XV. Licita ne est omisso bonorum spiritualium huius vitæ, quae hominem efficiunt meliorem, quibusque sine peccato carere possumus, ob proximum salutem? ibid.

Quaest.

Quaest. XVI. Qui sunt in dilectione profertendi? ibid.

CAPUT VI.

De inimicorum dilectione. Quid in veteri lege Deus, quid in nova Christus praecipiat. 271.

§. I.

Quocumque tempore tua legis natura, tum legis scripte dilectio inimicorum ut praecipit necessaria fuit. ibid.

§. II.

In Evangelio praecipuum haberi iubens inimicorum dilectionem, de fide est. 273.

CAPUT VII.

Conseclaria, & regulae servanda in dilectione inimicorum. 274.

Quaest. I. Quid imponit praecipuum ut affirmans est, quid vetat ut negans? 275.

Quaest. II. In quo situs est, & quid comprehendit hic affectus quo diligere inimicum debemus? ibid.

Quaest. III. Licetum ne est excludere inimicos a generali dilectione, seu oratione facta pro communitate aliqua ex mera liberalitate? ibid.

Quaest. IV. Quanam benevolentiae signa inimicis exhibenda? ibid.

Quaest. V. Urget ne praecipuum salutandi inimicum obviam occurrentem, illum alloquendi &c. 276.

Quaest. VI. Licetum ne aliquando est inimicum non salutare? ibid.

Quaest. VII. Duo Religiosi eiusdem Coenobii, orta rixa, omittunt consuetam salutationem, & locutionem: peccant ne mortaliter? 277.

Quaest. VIII. Nobilis matrona occisorem mariti salutantem resalutare renuens, peccat ne mortaliter? ibid.

Quaest. IX. Offensus, dum salutatio debita est, tenetur ne inimicum offensorem officio praevocare? ibid.

Quaest. X. Peccat ne mortaliter qui inimicum salutantem non resalutat? ibid.

Quaest. XI. Offensori non petenti pacem tenetur ne offensus signa dilectionis exhibere? 278.

Quaest. XII. Praecipuum diligendi inimicos urget ne easdem praebere singularia benevolentiae signa? ibid.

Quaest. XIII. Haec specialia amoris officia licite ne suspendi possunt ob acceptam iniuriam, vel cum opportuna indicantur ad inimicum lacrandum? ibid.

Quaest. XIV. Qui aliquem iniuste lesit, tenetur ne veniam ab eo petere, illique reconciliari? 279.

Quaest. XV. Quisnam servandus modus in hac veniae petitione, & mutua reconciliatione? ibid.

Quaest. XVI. Tenetur ne offensus condonare offensam, non solum quantum ad odium, verum etiam quantum ad satisfactionem, iustamque compensationem? ibid.

Quaest. XVII. Cum offensor exhibeat iustam compensationem damni illati, licet ne offenso, hac reiecta, coram iudice hanc compensationem exigere? ibid.

CAPUT VIII.

Licetum ne aliquando est de malo proximi letari, aut eidem malum optare? 280.

Quaest. unic. Licetum ne est peccatoribus, & inimicis malum optare? 281.

CAPUT IX.

Conseclaria quae praxim suadent, & dirigunt. 285.

NOS F. ANTONINUS BREMOND

Sacrae Theologiae Professor, ac totius Ordinis Praedicatorum humilis
Magister Generalis, & Servus.

CUM, uti nobis exponitur, R. P. Lector Fr. Daniel Concina Congregationis nostrae B. Iacobi Salomonii Venetiarum Opus cui titulus Theologia Christiana Dogmatico-Moralis &c. componere paratus sit, praeloque subicere desideret; Nos harum ferie, nostrique officii auctoritate, quantum in nobis est, & servatis aliis servandis, paterne indulgemus, dummodo a RR. PP. Vincentio Patuzzi, & Antonino Valsechi sacrae Theologiae Lectoribus praefatae nostrae Congregationis luce dignum iudicetur, eorumque censorio in scriptis calculo approbetur. In nomine Patris, & Filii & Spiritus sancti Amen. In quorum fidem &c.

Datum Romae in Conv. S. Mariae sup. Min. die 15. Iulii 1748.

Fr. Antoninus Bremond Magister Ordinis.

Reg. fol. 83.

Fr. Ioseph Maunox Magist. Prov. Terrae sanctae, & Socius.

APPROBATIONES

THEOLOGORUM ORDINIS.

EX commissione Reverendissimi Patris Antonini Bremond Magistri Generalis Ord. Præd. attente perlegi Opus P. F. Danielis Concinae inscriptum *Theologia Christiana* &c. Quo quidem in Opere non modo nihil inveni quod aut bonis moribus, aut orthodoxæ fidei dissentaneum sit; sed omnia deprehendi ad sanioris doctrinæ regulas exacta, & ex purioribus hausta christianæ Theologiæ fontibus, sacra nempe Scriptura, Patrum sententiis, Conciliorum decretis, summorumque Pontificum constitutionibus. Quare cum eorum disciplina iuvare plurimum possit, ac nimia multarum opinionum laxitas cohereri, luce publica dignissimum censeo.

Veneritis in Collegio Sanctissimi Rosarii die 20. Decembris 1748.

F. Ioannes Vincentius Patuzzi Ord. Præd. in eodem Collegio
Sacrae Theologiæ Lector Primarius.

Quod bonis cordatisque omnibus in votis erat, ductum tandem ad umbilicum est F. Danielis Concinae Viti celeberrimi opus *Theologia Christiana* &c. inscriptum. Iussu Reverendissimi P. Antonini Bremond Ord. Præd. Generalis Magistri illud evolvi, & lubentissime: visus siquidem mihi sum deprehendisse sanctioris Ethicæ monumentum, quod non modo ætatem feret, sed contra invidiæ blandientisque laxitatis molimina æternum stabit, statore Deo, cuius lex, quæ veritas est, nullis terrenæ prudentiæ fucis, nullis probabilissimæ novitatis technis foedata, libera, simplex, ingenua, & purissimis Scripturarum ac Patrum, Augustini præsertim, & Thomæ fontibus hausta hic aseritur, exponitur, vindicatur. Quod igitur felix, laustumque sit, ac toti Christianæ Reipublicæ bene vertat, Opus elaboratissimum lucem adspiciat.

Consuebam Veneritis in Collegio SS. Rosarii idibus Februarii anno 1749.

Fr. Antoninus Valsechi O. P. S. Theologiæ Professor.

PRO-

PROLEGOMENA IN DECALOGUM.

PRÆLOQUIUM.

Gyptiorum captivitate solutus Israeliticus populus, reditum, Deo iubente, Moysesque duce, in Palestinam maturavit, immensa miraculorum multitudine stipatus. Sinai desertum ingressus, cursum sibi in regione montis ad cuius verticem Moyses ascendit ut Domini verba audiat. Hoc primum omnium in mandatis a Deo Moyses habuit, videlicet ut induceret filios Iacob & Israel ad commeditanda prodigia quæ in Ægypto operatus est, quidquid Ægyptiis fecerit ut e servitutis iugo in libertatem eos affereret, & quomodo super aquilaram alas illos deduxerit. Deinceps adpromisit, se populum istum delecturum fore in regale sacerdotium, in gentem sanctam, dummodo pactum mutuo inendum custodierit. Responditque omnis populus simul: *Cuncta quæ lo-*

gare suam Moysi revelavit: Exod. xix. vers. 8. Tam Dominus legem se velle rogare se compararet, iussus est externas vestium fordes abluere, animas sanctitate ornare, sensus comprimere, ab uxoribus abstinere. Sanctificati illos hodie, & eras, laventque vestimenta sua ... Estote parati in diem tertium, & ne appropinquetis uxoribus vestris, ibid. vers. 10. & 15. His peractis, montis cacumen caligine obductum ardere, fumumque emittere visum est: hinc resonare tonitrua, micars fulguræ, buccinæ clangere, Deum & Moysen invicem colloqui. Promulgandæ legi præfationem brevissimam anteponit, in qua seipsum existere, supremumque dominium in universum orbem habere, atque innumera beneficia populo collata palam facit. Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, de domo servitutis: Exod. xx. vers. 2. Contestit vero primum mandatum imponit. Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem quæ est in celo desuper, & quæ in terra deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis sub terra. Non adorabis ea, neque coles. Ego sum Dominus Deus tuus fortis zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam, & quartam generationem eorum qui oderunt me, & faciens misericordiam in milia his qui diligunt me, & custodiant præcepta mea: ibid. vers. 3. & seq. Divinæ providentiæ ordinem paullulum meditemur, amice Lector, ut ad illum, quoad fieri potest, nos conformemus. Si animas sanctificari, ipsaque corpora purgari Deus iussit, quo ad suscipiendam legem populus dignus evaderet? quo nos convenit animi integritate ad eisdem legis interpretationem accedere? Quo enim sublimis est interpretandæ divinæ legis munus, quam sit sola illius executio; eo quoque maior necessaria nobis est & animæ sanctitas, & mentis acumen, ut germana eiusdem sensa, veramque intelligentiam referat populo valeamus. Perispecta ergo nobis cum sit & mentis nostræ hebetudo, & animi imbecillitas, & conscientiæ vitiositas; illud superest ut supplices preces Deo fundamus, quo suo divino lumine tenebras dissipet, suaque efficacissima gratis animæ crimina abstergat. Porro ut interpretatio nostra ipsi

Concina Theol. Tom. I.

A

legi,